

Mikroekonomia

Wykład 8

Błędna alokacja rynku

Czynniki powodujące błędną alokację na rynku konkurencyjnym:

- ◆ efekty zewnętrzne
- ◆ dobra publiczne
- ◆ dobra wspólne
- ◆ asymetryczna informacja

Efekty sieciowe

- ◆ Wiele dóbr we współczesnej gospodarce ma charakter sieciowy
 - użyteczność zależy od innych elementów sieci
 - przede wszystkim zależy dodatnio od liczby użytkowników
- ◆ Najważniejsze przykłady: telekomunikacja, IT
- ◆ Są to efekty zewnętrzne w sieciach

Efekty sieciowe

- ◆ Dodatkowo efekty zewnętrzne mogą zostać ograniczone do klientów tej samej firmy

Przykłady:

- Microsoft stara się, by nie dało się otworzyć w MS Office plików Open Office i vice versa
- Drogie stawki połączeń telefonicznych międzysieciowych

- ◆ Dodatkowo, firmy mogą zwiększać koszty przejścia (np. kwestia przenoszenia numerów)

Remonopolizacja w sieciach

- ◆ Rozpowszechnienie się pewnego standardu i zamknięcie go przez firmę...
- ◆ ... w połączeniu z narzuconymi kosztami przejścia...
- ◆ ...niezwykle utrudnia wejście nowej firmy na rynek
- ◆ ...Powstaje monopol

Efekty zewnętrzne

- ◆ Przez długie lata ekonomiści mieli problemy z jednoznacznym zdefiniowaniem efektów zewnętrznych, które oddziaływały na inne podmioty gospodarcze przez powodowanie zmian cen
 - Producent filmu rysunkowego może wylansować wizerunek jakiegoś ulubionego bohatera, dzięki czemu koszulki z odpowiednim nadrukiem sprzedawane przez firmę tekstylną będą osiągały wyższą cenę
 - Moda na fotografię cyfrową spowodowała spadek popularności (czyli też cen) kamer typu „polaroid” lub klasycznych fotoaparatów

Efekty pieniężne

- ◆ powstają wtedy gdy następuje zmiana cen nakładów lub produktów w gospodarce.
- ◆ nie powodują przesunięcia funkcji produkcji lub użyteczności.
- ◆ nie prowadzą do błędnej alokacji rynkowej na rynku konkurencyjnym.
- ◆ **nie są efektami zewnętrznymi.**

Efekty zewnętrzne

- ◆ Takie pieniężne efekty zewnętrzne nie wymagają specjalnej troski, ponieważ mechanizm rynkowy jest w stanie wyciągać z nich właściwe informacje (dzięki czemu równowaga ma szansę ustalić się w optymalnym położeniu)
- ◆ Natomiast wobec niepieniężnych efektów zewnętrznych rynek jest bezsilny
 - Palenie papierosów w miejscu publicznym
 - Zrzucanie zanieczyszczeń do rzeki przez fabrykę prowadzi do spadku połowów

Efekty niepieniężne

- ◆ Istotną cechą niepieniężnych efektów zewnętrznych jest fakt, że są to dobra, które interesują ludzi, a nie są sprzedawane na rynku
 - Możliwości produkcyjne jednej firmy są uzależnione od wyborów dokonywanych przez drugą firmę lub konsumenta
 - Jeden konsument interesuje się bezpośrednio produkcją albo konsumpcją drugiego.
- ◆ Właśnie brak odpowiednich rynków powoduje tu problemy.

Optimum społeczne

- ◆ **Optimum społeczne: suma kosztów krańcowych sprawcy i poszkodowanych musi być równa zero**

Taki poziom negatywnych efektów zewnętrznych będzie efektywny Pareto

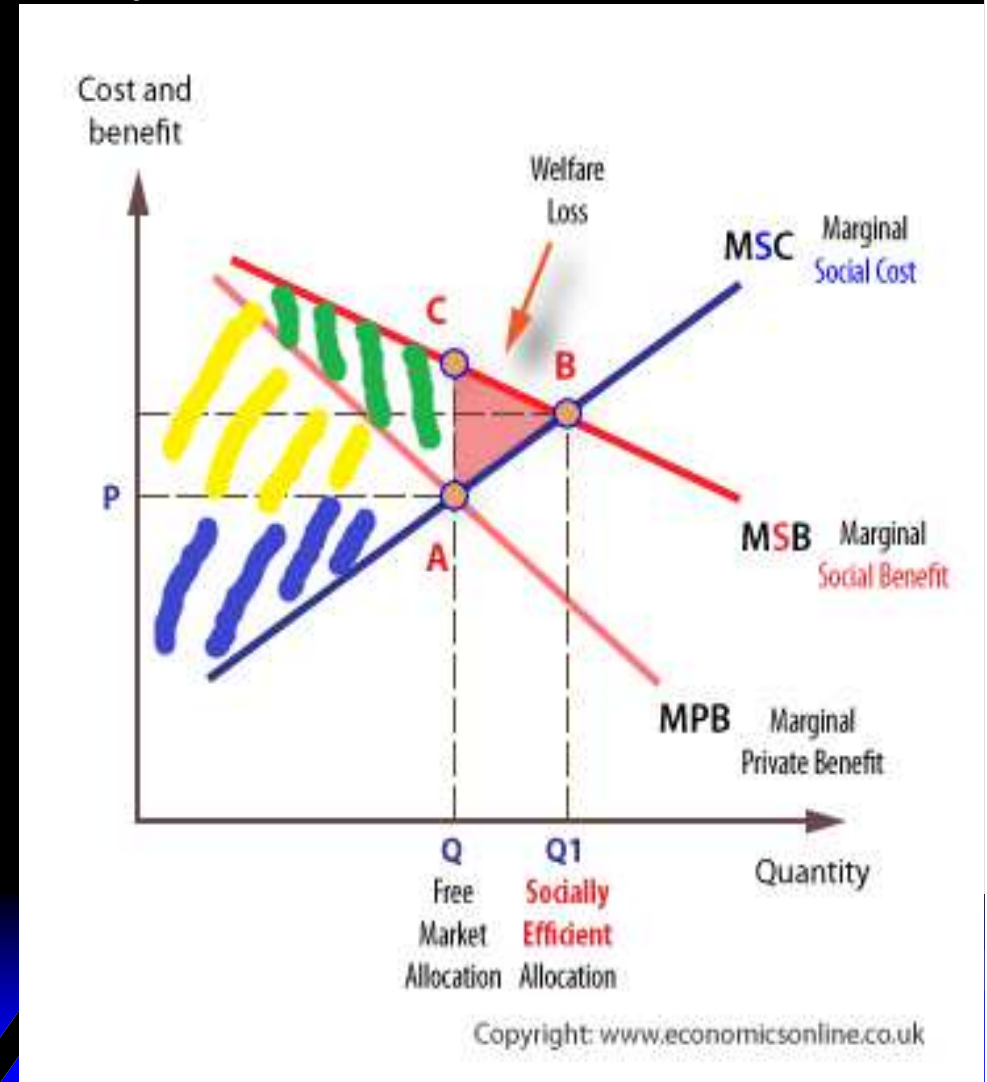
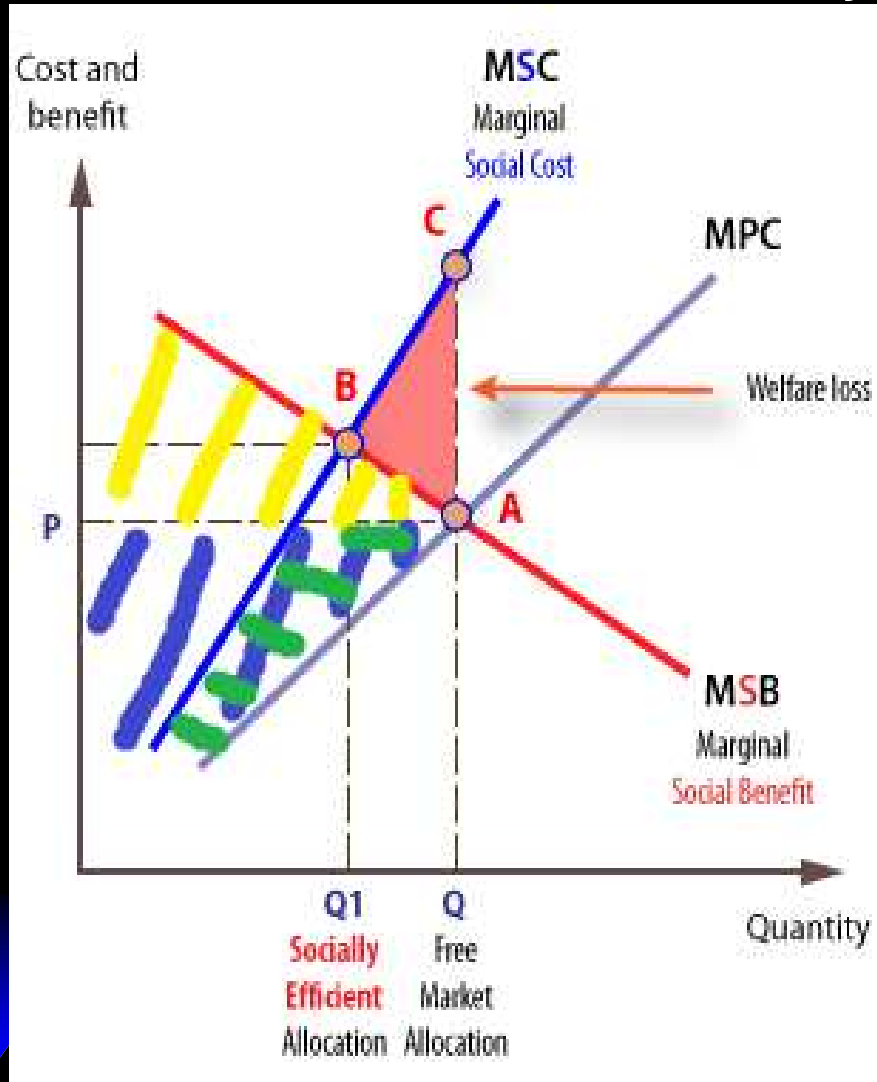
- ◆ **Przy efektywnym poziomie efektów zewnętrznych suma jaką sprawca jest skłonny zapłacić za dodatkową jednostkę negatywnego efektu zewnętrznego powinna równać się kosztom zaakceptowania dodatkowej jednostki tego efektu przez poszkodowanych.**

Utrata dobrobytu społecznego

Negatywne

Pozytywne

efekty zewnętrzne

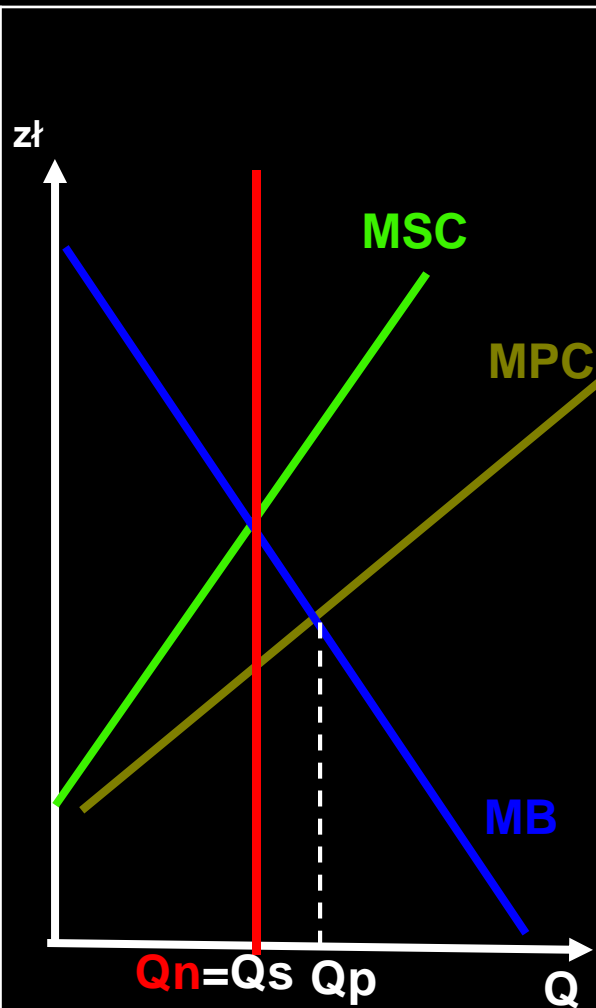

Nakazy

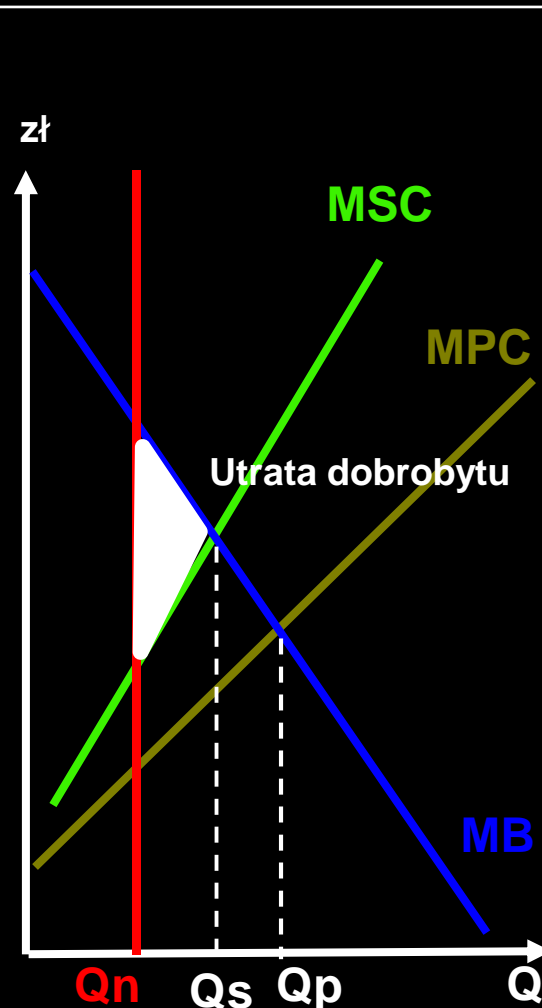
regulacja ilościowa

- ◆ Przyczyną pojawiania się kosztów zewnętrznych jest występowanie pewnych defektów w istniejących prawach własności
- ◆ Dlatego jest to powód by niektóre decyzje gospodarcze były podejmowane przez rząd albo inne organy władzy publicznej
- ◆ W sytuacji gdy sprawca efektu zewnętrznego nie bierze pod uwagę kosztów ani korzyści społecznych, poszkodowani są narażeni na MEC (czyli $MSC > MPC$)

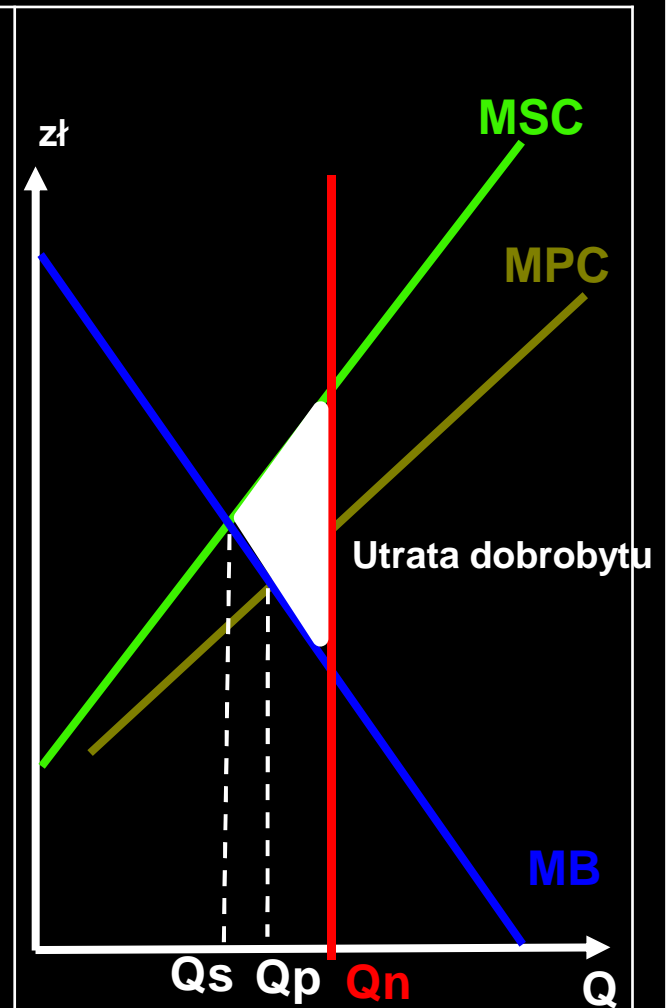
Nakazy

poprzez regulacje ilościowe można doprowadzić do optymalnej wielkości podaży dobra

utrata dobrobytu w wyniku ustalenia **zbyt małej** podaży dobra, któremu towarzyszy efekt zewnętrzny

utrata dobrobytu w wyniku ustalenia **nadmiernej** podaży dobra, któremu towarzyszy efekt zewnętrzny

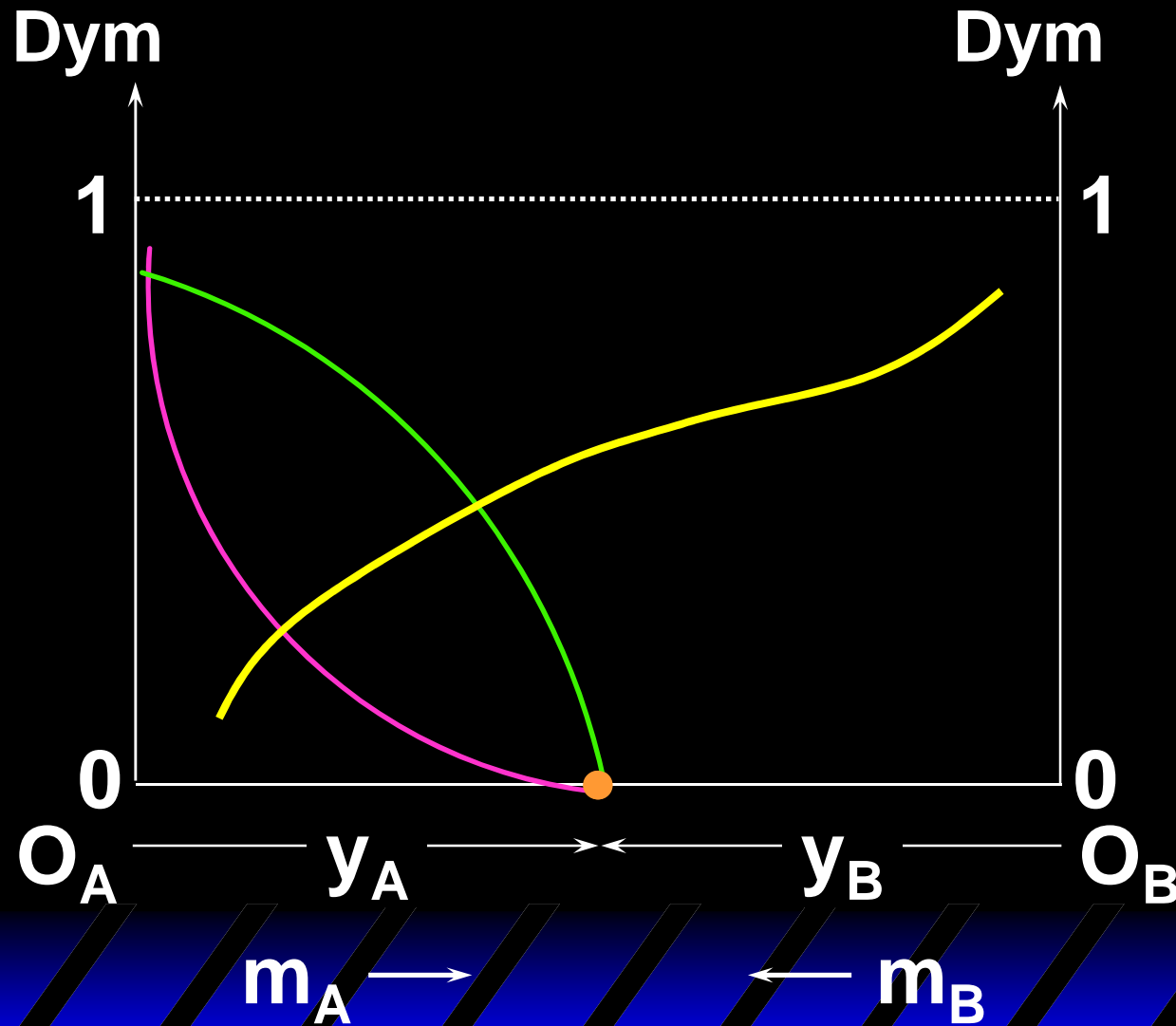
Dobrowolne negocjacje

- ◆ Ronald Coase (1960r.) pokazał, że problemy z efektami zewnętrznymi pojawiają się głównie z powodu słabo zdefiniowanych praw własności (**defekt praw własności**):
 - Podmiot A uważa, że ma prawo palić papierosy
 - Podmiot B jest przekonany, że ma prawo do czystego powietrza
- ◆ W konsekwencji występuje bak rynku na którym może odbyć się „handel efektów zewnętrznych”.

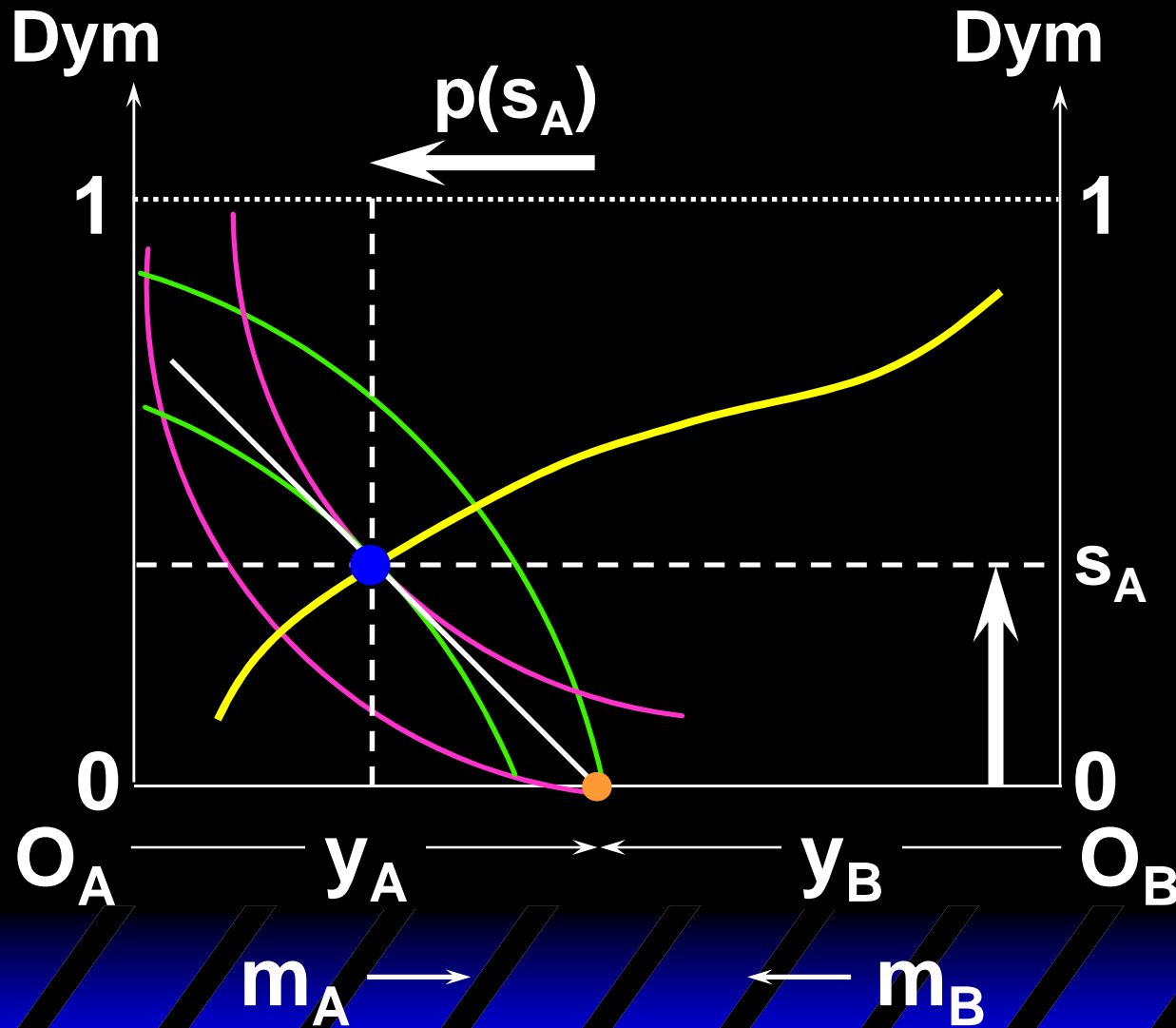
Dobrowolne negocjacje

- ◆ W naszym przykładzie zarówno podmiot A jak i B nie są właścicielami powietrza w swoim pokoju.
- ◆ Co się stanie jeśli ustalimy prawo własności i przypiszemy go jednemu z podmiotów?
- ◆ Przypuśćmy podmiot B ma prawo do czystego powietrza \Rightarrow Może on odsprzedać swoje prawo podmiotowi A, czyli w zamian za rekompensatę może pozwolić A palić.
- ◆ Ile będzie kosztować takie prawo i jak dużo będzie palić podmiot A (s_A)?

Dobrowolne negocjacje

Dobrowolne negocjacje

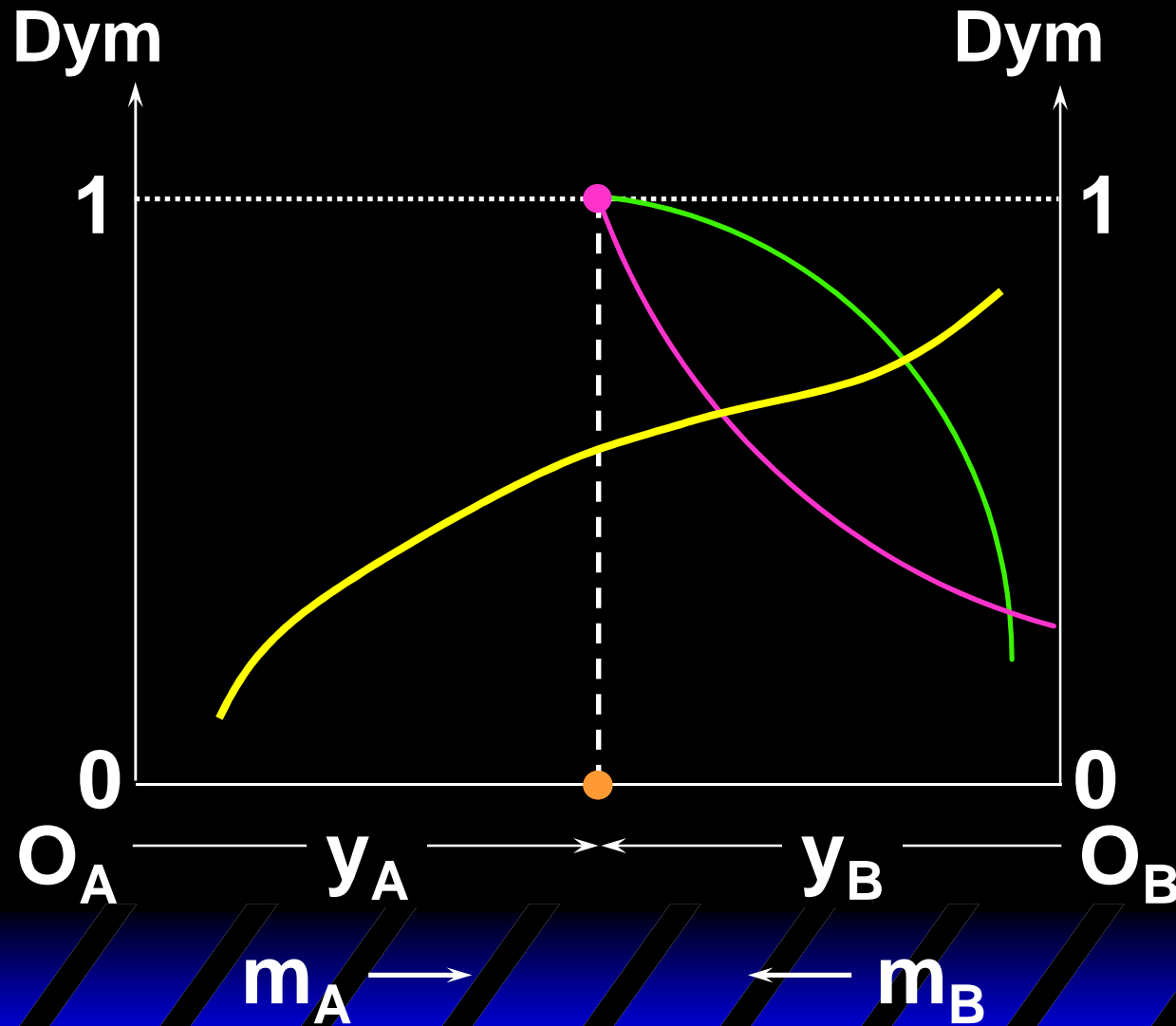
Oba podmioty odnoszą korzyści.

Ustalenie rynku na handel prawem własności do palenia przyczynia się do osiągnięcia efektywnej alokacji

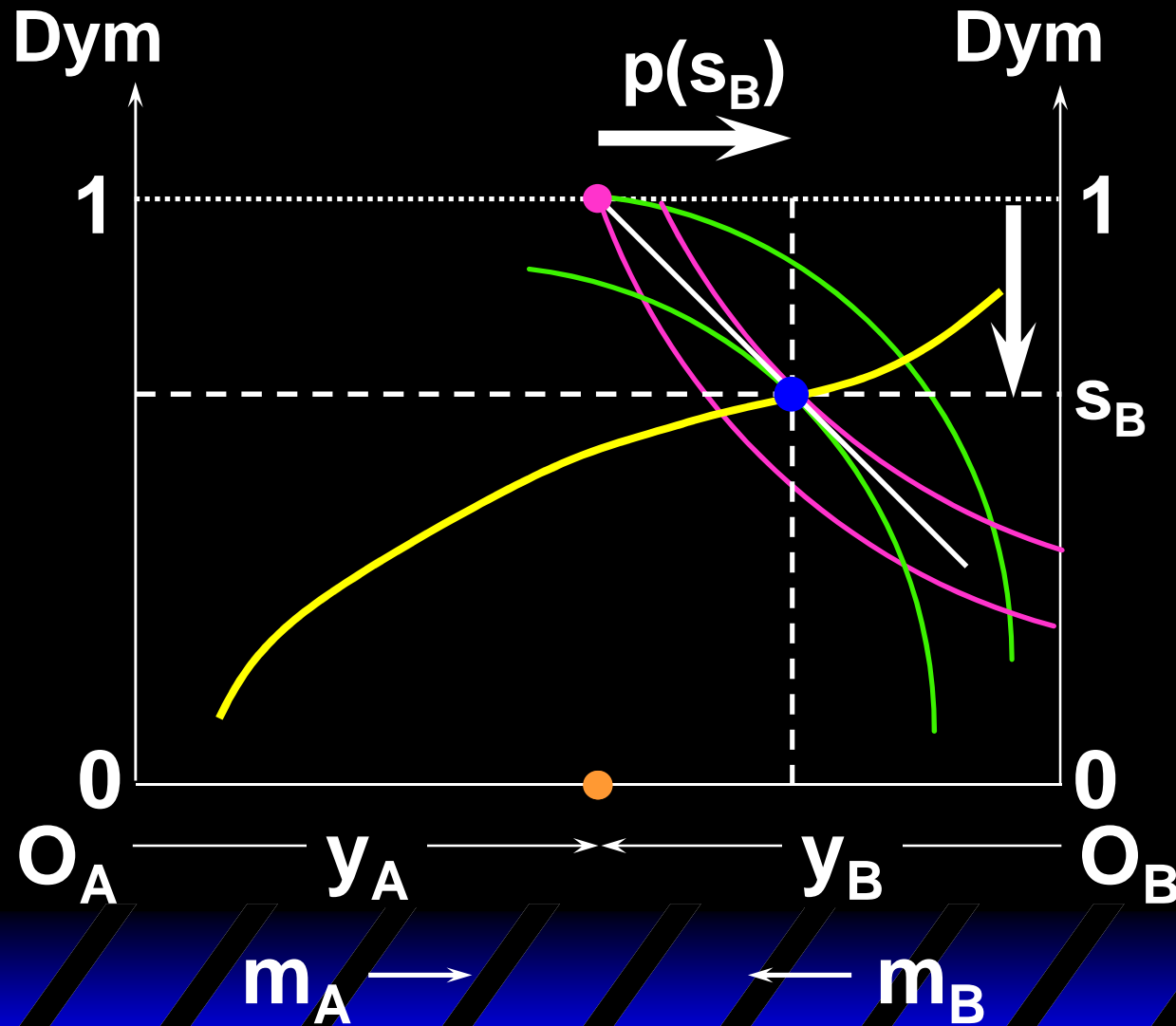
Dobrowolne negocjacje

- ◆ Teraz niech podmiot A ma prawo do palenia w miejscu publicznym.
- ◆ B może zapłacić A za czystsze powietrze we wspólnym pokoju.
- ◆ Ile będzie palić A? Jak dużo B zgodzi się zapłacić?

Dobrowolne negocjacje

Dobrowolne negocjacje

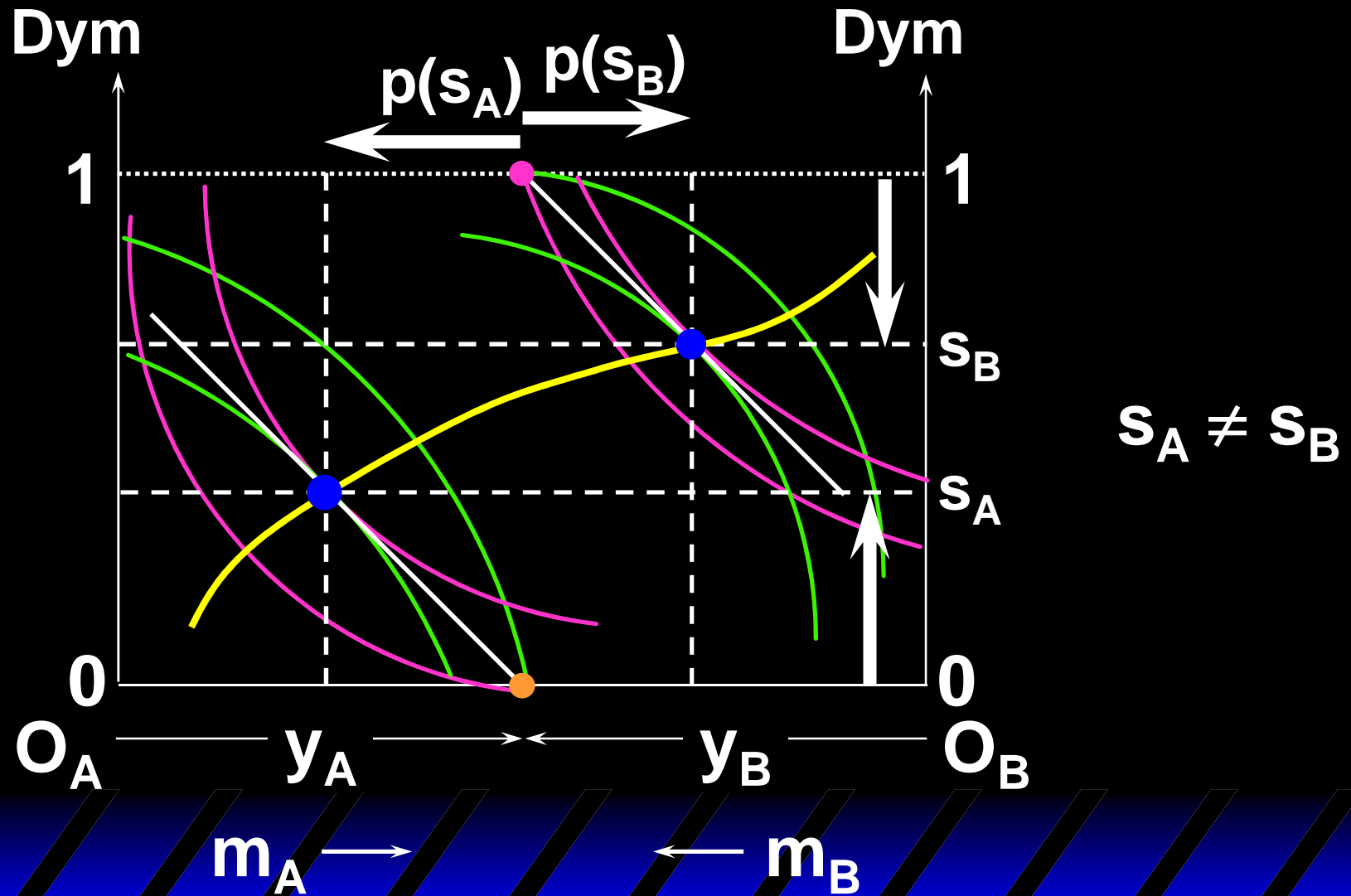

Oba podmioty odnoszą korzyści.

Dobrowolne negocjacje

- ◆ Podsumowując przykład:
 - Poziom dymu w równowadze zależy od tego któremu podmiotowi są przypisane prawa własności.
 - Podmiot, który dostanie prawo własności do powietrza w pokoju ma lepszą alokację dóbr, niż alokacja przy braku praw własności.

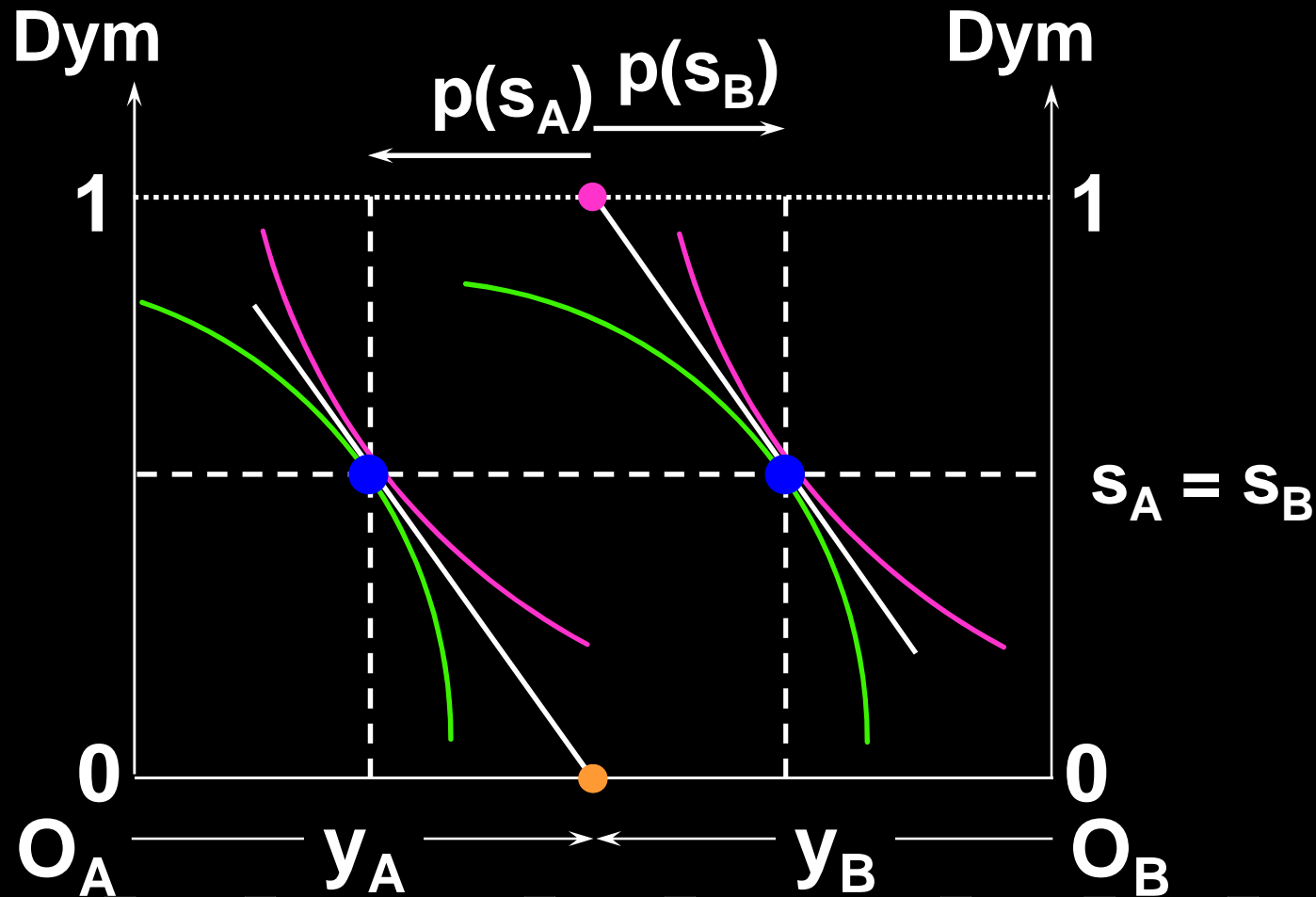
Dobrowolne negocjacje

Dobrowolne negocjacje

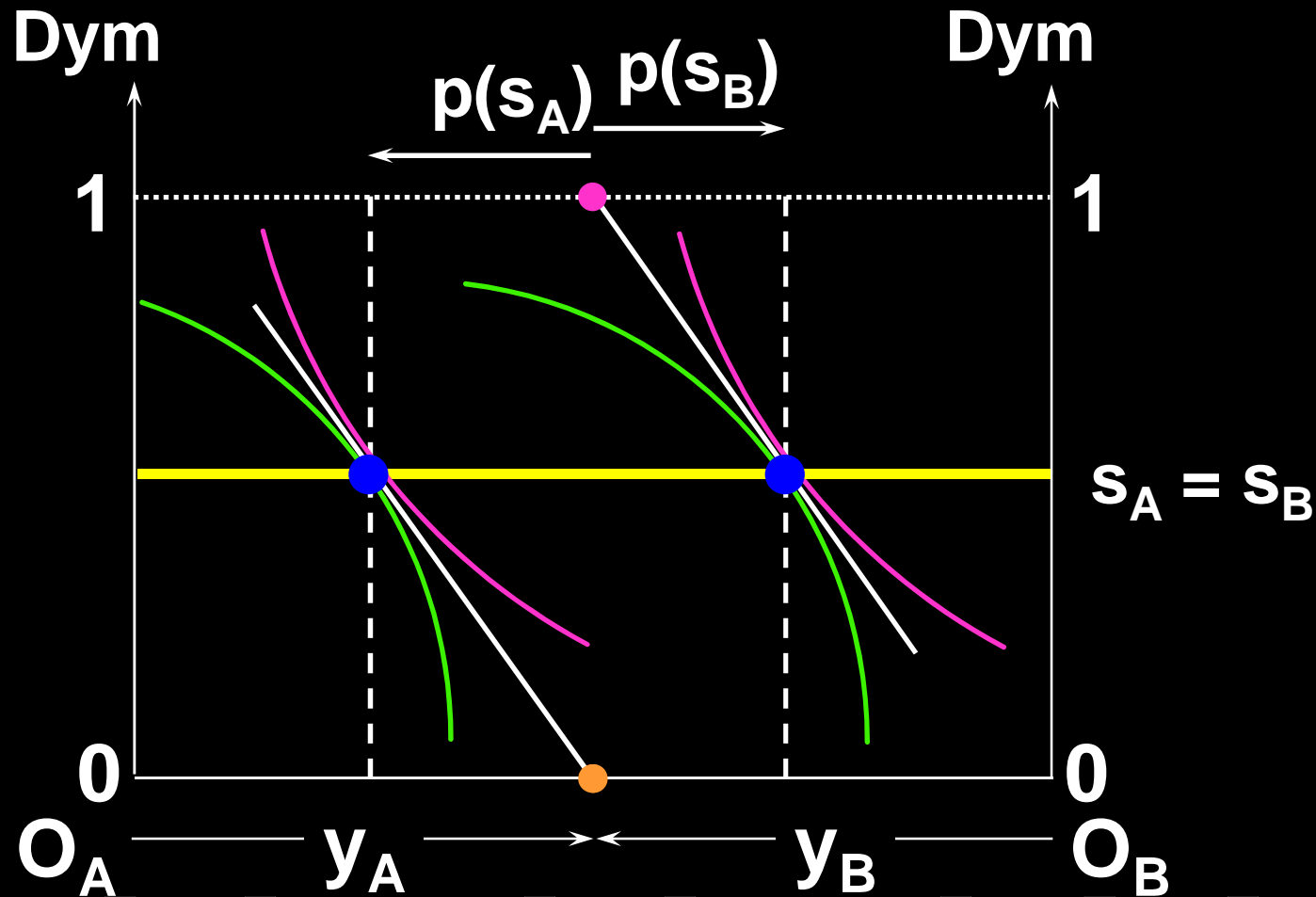
- ◆ Czy jest możliwe aby taki sam poziom dymu występował w równowadze bez względu na to któremu podmiotowi będą przypisane prawa własności?

Dobrowolne negocjacje

Dla obu podmiotów $MRS = \text{const}$ dla danego poziomu dymu w miarę zmiany ilości pieniędzy posiadanych przez podmioty.

Dobrowolne negocjacje

Czyli oba podmioty muszą mieć preferencje quasi-liniowe względem pieniędzy: $U(m,s) = m + f(s)$.

Twierdzenie Coase'a

- ◆ **Przy występowaniu efektów zewnętrznych, strony konfliktu mogą poprawić swoją sytuację drogą dobrowolnych negocjacji o ile nie występują koszty transakcyjne**

Koszty transakcyjne – koszty przygotowania i wykonania transakcji.

- ◆ **Jeśli preferencje podmiotów są quasi-liniowe (brak efektu dochodowego), to efektywny poziom dobra powodującego efekt zewnętrzny nie zależy od rozkładu praw własności, czyli z punktu widzenia efektywności gospodarczej nie ma znaczenia kogo obarcza się kosztem szkód (sprawcę czy poszkodowanego).**

Dobrowolne negocjacje

- ◆ Jeśli prawa własności są dobrze zdefiniowane i istnieją mechanizmy pozwalające na prowadzenie negocjacji, to podmioty mogą wymieniać swoje prawa do wytwarzania efektów zewnętrznych w taki sam sposób w jaki wymieniają prawa do produkowania i konsumowania zwykłych dóbr.
- ◆ Jednak słuszność twierdzenia Coase'a jest wątpliwa w dłuższym okresie czasu

Dobrowolne negocjacje w długim okresie

◆ Przypadek 1:

Poszkodowany powinien być skłonny do zaoferowanie sprawcy rekompensaty w wysokości co najwyżej swoich strat, a sprawca zaakceptuje rekompensatę jeśli będzie ona wyższa od kosztów wstrzymania szkodliwej działalności.

Takie postępowanie nie zachęca sprawcy do innowacji

Dobrowolne negocjacje w długim okresie

◆ Przypadek 2:

Sprawca zostaje obciążony opłatami w wysokości kosztów powodowanych szkód i postępując racjonalnie będzie chciał uniknąć tych opłat, jeśli koszty jakie należałoby ponieść w tym celu nie są wyższe od naliczonych opłat.

Taka sytuacja zniechęca poszkodowanych do podejmowania działań, które być może pozwoliłyby zmniejszyć szkody tańszym sposobem (jak w przypadku 1)

Dobrowolne negocjacje

- ◆ **Więc twierdzenie Coase'a jest prawdziwe w krótkim okresie czasu w przypadku 1 sprawcy i 1 poszkodowanego.**

Podsumowanie

- ◆ Problem z efektami zewnętrznymi pojawia się głównie z powodu słabo zdefiniowanych praw własności.
- ◆ Dokładna pozycja na krzywej kontraktu będzie zależała od praw własności podmiotów do tych dóbr oraz od precyzji działania wykorzystywanego mechanizmu wymiany.
- ◆ Dopóki mamy dobrze zdefiniowane prawa własności w odniesieniu do dobra wywołującego efekty zewnętrzne, dopóty nie ma znaczenia kto jest w posiadaniu tych praw jeśli zapotrzebowanie na to dobro nie zależy od rozkładu zamożności podmiotów (zmianie ulega tylko ilość posiadanych pieniędzy przez poszczególne podmioty). Czyli ilość takiego dobra nie zależy od rozkładu praw własności.